

Knut Hamsun - dikterhøvdingen på Nørholm

«ET hav av sau ble sjømandens grav», står det i visen om August». Vi henter disse ord fra Knut Hamsuns overdådige beretning om sagnfiguren August. Men hvor mange enn saue ene var og er, så lever han videre og når han forsvinner ut av beretningen, så skjer det slik:

«Plutselig stanset han opp og sa: Saa, Edevart, nu skal du snu, for jeg vil rænde!

Jaja, sa Edevart. Lykke på turen din!

Du fortryder vel ikke på at jeg sier det, men nu kan jeg komme noget fortere frem, jeg vil rænde en stund. Farvel og tak for laget.

Han rændte let og snau stien frem i det skumre lys. Han hadde ingenting å bære på, han var uten tyngde»

VI finner intet bedre bilde å gi av Knut Hamsun, slik som han på sin 90-årsdag sitter på sin gård Nørholm nede ved den blide Skagerakkyst og ser tilbake på livsverk og skjebne. Han har overlevet de fleste av sin samtid, han har sett dem komme og gå — dem som elsket og beundret ham og alle Blodøksetlingene som hatet og misundte ham. Da gatens parlament herjet som verst, brente mobben på jernteppemenneskenes vis og hans bøker og ville redusere ham og hans ry til null. Det var ikke måte på ondskap, og som kronen på sitt verk trakk de ham for retten og dømte ham som landssviker, ham som engang sang for dem:

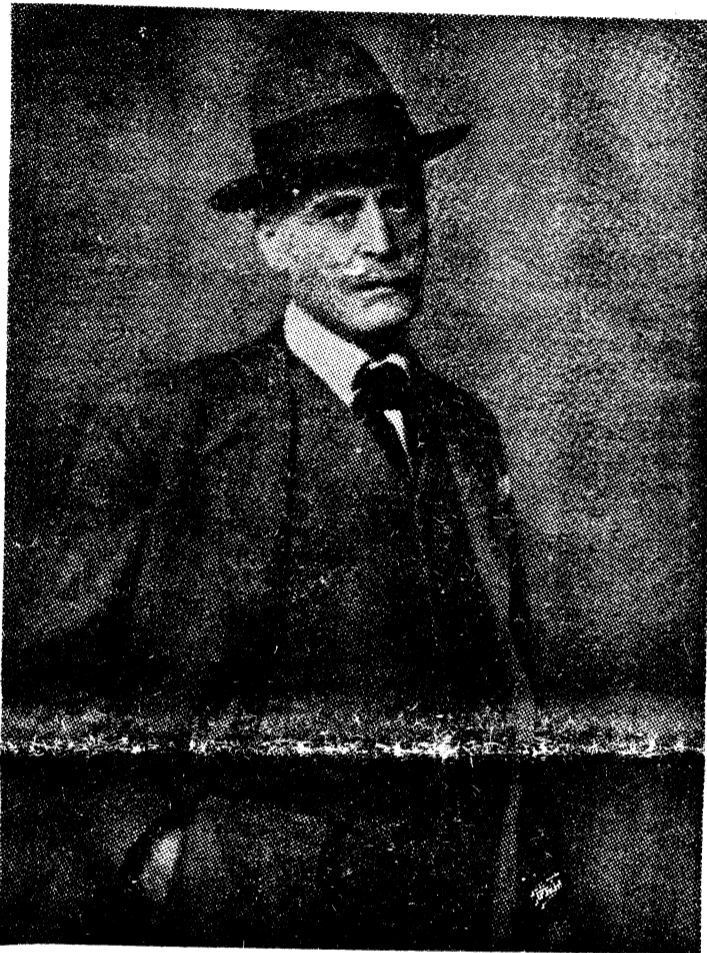
Tak for møtet!

Vi er fra øerne,
er fra stränderne, er fra
dalene langt der bak!

Muren er vi
og bryter bølgerne,
bryter bølger for Norges
grænser og Nordans sak

OG ingen kan ta fra ham hans dikterære og hans ry. Han står så høyt, høyt over dem alle og ser i dag med olympisk ro og med det mest underfundige glimt i øyekroken på dem alle. Omkring ham lever det et mylder av skikkelser som hans vidtfavnende fantasi skapte, og de kan aldri dø. Han sier da også selv i et av sine dikt:

Vi fødes og dødes og fødes
påny
mennesker, jordliv og
morgenrøde.

Døden er hvilen i søvnens ly og livet er endeløst gry på gry.

Vi vekkes igjen fra de døde.

OG hver gang hans bøker tas ned fra bokhyllene, vekkes hans mennesker av døde og fryder ethvert opladt sind. Der er riktignok ennå mange, som vil stryke ham og dem ut av sitt minne, men de kommer igjen — fra sjøen og vidden, fra skogen og heien, fra det myldrende byliv og fra stepenatten under stjernene. Det nytter så allikevel ikke å ta solen ned fra himmelhvelvet.

KNUT HAMSUN er med sine 90 år en levende protest mot alt smått og grått. Han gikk gjennom et langt liv sine egne veier og var ofte til forargelse for menigheten. Han sa sannheten, fordi han elsket sannheten, og han så lengere og dypere enn de fleste, som i dag stener ham i demokratiets og fremskrittets navn. Ja, hvad er fremskritt? Han svarer selv i en artikkel, som han skrev i julemåneden 1928:

«Fremskritt — hvad er det? At vi kan kjøre fortere på veiene? Nei, nei, gjør menneskene regnskapet op efter

den posteringsmåte vil de komme i underbalanse. — Fremskritt det er legemets nødvendige hvile og sjelens nødvendige ro. Fremskritt det er menneskets trivsel».

OG det er menneskenes trivsel som alltid har ligget Knut Hamsun på hjertet. Og selv om et hav av ragget sau ble hans overgangs grav, så levet han herlig og rikt. Det var skjønnhet og arbeids glede omkring ham, og der var sang og fest i hans dikterkunst. Hans åndsfelle i lykkelige år, Johannes V. Jensen, hyldet ham for en liten menneskealder siden med disse vers:

Ladies and Gentlemen ..
sagde du
til de saa lydlost Lyttende ..
Og derpaa spredte du Skatte
af Skønhed ud for Vindene!

Hvor du da talte tindrende
i dit titaniske Lune!
Hvor du vævede Vildskab
og Inderlighed
sammen til et subliment
Vanvid!

Aldrig ble bedere Hjerne
baaret af bedre Helbred!
Aldrig forkyndtes
Livslysten
af kælnere Krigerhjørte!

OG nettopp dette krigerhjørte fikk samtidens høyeste æresbevisning, Nobelprisen, noe som dagens kulturvoktere i hans eget fedreland helst vil glemme. De solet seg engang i hans ry, men torneker ham i dag på Peters vis. Det betyr imidlertid så lite. Når de etterhånden er glemt i jordjevne nede kraver, stråler hans navn over en åndens verden, som ingen kulturboisjevisme kan erobre. Den svenske litteraturkritiker, John Landquist skrev allerede i 1914 om ham:

«Det strålar genom Knut Hamsuns diktring en rak och gyllene pelare af ungdom som en solgata i ett mörkt og oroligt vatten. Över denne gyllne gata flyger längtan ut i det oendelige».

Og hva han selv skrev til Bjørnstjerne Bjørnsons 70-årsdag, kan brukes i dag med returadresse:

Værdier har skiftende værd. Hvad du skrev fyder loven: mangt slukket, men meget vil brænde af Aaerden fra oven. Du slet du med Flid for at lægge det øde med god Teori, men se om du lykkes deri!

Langs Mose og Mark ruver Dikterens Lotos paa hele din Sti.

VI har i all beskjedenhet satt oss som oppgave å tjene sandheten uten å gå på akkord, å være en frisknænde orkan i lummerheten og synge ut mot smålighet og hatets hovn. Vi kan derfor i dag med åpen hånd og hjertet fylt av takk, hedre dikterhøvdingen på Nørholm. Han svarer oss kanskje med et vemodig smil og mener som så at det ikke er umaken verd. Jeg kan ikke lese mere, sier han, bare litt overskrifter, og jeg ser ike å skrive. Jeg er for gammel. Men ennå en gang vil han sende ut en bok. Det blir en tale til verden, ikke nettopp noen forsvarstale, men for å la oss få hans suminkede mening. Det får bero med det, sier han. Og så tier han. — Og — som han engang skrev til B. B.:

Saa en kvæld vil stumhet
ruge
langs vor lange kyst.
Fjældet staar og lytter, bier
ingen svarer, Landet tier.
Naar han tier blir det tyst.